

»Saj sem vedel,« je zamrmral Matija. Obraz se mu je zmračil in stisnil je pest. Dolgo je gledal dečka, ki je stal ves osramočen pred njim, in je zmajeval z glavo.

»Nikoli več ne pojdem, stric Matija, nikoli več!« je govoril Inja jokaje. »O, ne bodite hudi, stric Matija! Saj je bilo samo enkrat...«

Stari drvar ga je pogledal še enkrat. Še enkrat je zamrmral nekaj nerazločnega, toda ni izpregovoril besedice...

ČREŠNJE-RUMENKE.

Isto jutro je bilo v tretjič, da se je pastirčka Janka že kar na tešče lotila taista požrešna in vabljiva želja, ki mu je delala preglavice prejšnja dva dneva od zore do mraka; a to pot je bil izkušnjavec veliko hujši in nasilnejši kakor sicer. Janko se je nemirno prevrnil na svojem ležišču, na prašni slami, in si je pričel mencati oči, da bi tako odpodil izkušnjavca. Toda vse zastonj: izkušnjavec danes ni maral pobegniti. Janko se je oprl na komolce, se dvignil in sédel, nato pa se je z zaspanim očesom ozrl okrog sebe po hlevu, proti tisti strani, kjer je skozi dvoje ozkih lin sililo v mračni hlevski prostor nekaj zgodnjih, plešočih solnčnih žarkov. Za dolgo leseno pregrajo, ki je delila hlev v dva dela, so ležale ovce. Večina njih se je bila že zdavnaj zbudila: obračale so glave, migale z ušesi, mrdale z nosnicami in kakor psi vohale po zadušnem ozračju od gnojnih tal do zaprašenega, s tankimi pajčevinami prepreženega stropa. Janko se je zdrznil in se nehote stresel; zdelo se mu je namreč, kakor da so zavohale ovce njegov greh, ki, dasiravno še ne storjen, se je že spočel v njegovi duši. Presilen je bil izkušnjavec, in Janko mu je podležel.

»Najedel se jih bom danes... dodobra se jih hočem nazobati... Eh, saj ni mogoče drugače! Tako lepó rumene so vse... Kaj bi gledal samó od daleč nanje?« — se je predla mreža misli po njegovi glavi. Janko se je oblačil in premišljeval dalje: »Saj videl me ne bo nihče, o tem sem prepričan. V vinogradu stoji tista črešnja — kdo neki bo hodil zdaj, meseca junija, v vinograd? ... Ne bo ga, Hribarjevega Janeza, tistega kosmatega in brkastega, blizu... ne bo ga... Vem, da ga ne bo... Naj bi jih bil pa prej obral, črešnje... Saj so že dolgo vse zrele... Pa tudi: če mu jih jaz ne oberem, lahko morda segnijejo, ali jih pa pozobljejo kavke, vrane in kosi... Boljše torej, da se lotim črešenj jaz!«

Premotil je za hip vest, ki je kljuvala v njem, in je vstal. Ovce so zameketale. Troje belih jagnjet, ki jih je imel Janko posebno rad, mu je takoj priskakljalo nasproti; ali jagnjeta so gledala tako žalostno: Janku je bilo, kakor da vedó za njegov grešni sklep in mu očitajo greh že vnaprej...

Svetlo, a vendar še zelo zgodnje jutro je šumelo zunaj nad dramečo se vasjo, ko je prijel Janko za leskovo šibo in jel gnati Komarjevo čredo ovác iz hleva. Kmalu so tropotále ovce po grapavi poti skozi vas: jagnjeta

so blejala, zadaj za čredo je pa hlačal Janko: v desnici je vihtel leskovko, v levici pa je tiščal kos koruznega kruha, ki mu ga je bila dala za zajtrk mati Komarka. Janko se je ozrl: Na vežnem pragu pred čedno pobeljeno hišo je še zmerom stala mati Komarka in je gledala za njim, pastirčkom. In spet se je zazdelo Janku, kakor da vé tudi mati Komarka za njegov naklep...

Za košato steno sadnega drevja je utočila domača vas, Janko pa je gnal čredo pred seboj po poti, ki se je v velikih ovinkih oklepala hriba, obdelanega z njivami in vinogradi. Od vseh strani se je že razlegalo veselo ptičje petje, ki je slovesno brnelo po svežem jutranjem ozračju. Z bližnje breskve v vinogradu je zletel žametnočrni kos in izgínil, s perotnicami nemirno plahutáje, v mračno goščavje pod njivami. Visoko v zraku pa je krôžila bakrenoperna postolka: za hip se je ustavila na svoji zračni poti in se kakor šumeč, svetel val lesketáje zibala nekaj trenutkov na enem in istem mestu med nebom in zemljo, nato pa je široko razprostrla peroti in plavala tiho z visočine vedno niže in niže, proti solnčnim vinogradom... Izza vzhodnih gorâ so se bili razlili in se razšumeli zlati plameni nizko nad zemljo. Meglice nad dolino in nad gozdovi na holmih so plašno trepetale in se razpuhtevale. Solnce, mogočno, tako spočito in tako krasno, kakor da se je bilo dvignilo pravkar iz nebeške kopeli, se je vozilo vedno naprej in je škropilo iz sebe na vse strani morje žarkov, svojih jasnih poslancev lepega dne... Toda Janko je bil danes slep za vso to lepoto vstajajočega dneva; njegove misli so bile vse drugod. Četudi se mu je zdelo, da mu šepeče sijajno nebo s solncem vred: »Tat! Tat!« — vendar ni mogel odvrniti svojih misli nič več od Hribarjevih črešenj-rumenk.

»Neumnosti!« — je začel premišljevat. »Čemu neki sem tako strahopeten?!... Nikomur še nisem razkril svojega načrta zastran teh črešenj — pa naj bi vedel za to že ves svet?!... Ponoči sem slabo spal, zato se mi še zdaj misli niso osvežile, zato mi je, kakor da se mi še zdaj sanja...«

Med takim premišljevanjem je došel s čredo pred seboj na Komarjev pašnik, ki je bil nekoliko skalnat in zategadelj za košnjo neugoden. Tudi trava ni zrasla na tem prostoru nikdar do kolen visoko. Pod pašnikom se je razprostiral Komarjev vinograd, nad njim pa Hribarjeve prisojne vinske gorice. Janko je sédel na bližnjo ploščato skalico in čakal, da so se pričele ovce okrog njega pasti. Nato se je pa zleknil, legel na nizko travo, si oprl s komolcema glavo ter se zagledal v Hribarjev vinograd in na črešnjo v njem. Visoka in košata je bila tista črešnja, vsa krona do vrha je rumenela od obilice sladkega, okroglega sadu, ki je tako zapeljivo vabil, vabil...

»Ah, črešnje-rumenke!« — je zavzdihnil Janko skoraj na glas. In pričel se je tiho pogovarjati sam s seboj: Črešnje-rumenke — to je prav posebna vrsta. Takih črešenj Janko še nikdar ni pokusil, kaj šele, da bi se jih bil kdaj najedel... Janko je zobal še samo črešnje drobnice, tiste, ki jih je sama koščica. Zobal je tudi črešnje kislice, ki so bolj pozne, in nekolikokrat se je bil natlačil tudi s črešnjami vipavkami, tistimi slad-

kimi, mastnimi in debelimi kakor orehi, da jih je veselje pogledati. Za druge vrste črešenj pa Janko ni znal, izvzemši črešnje-rumenke, ki jih pa še nikdar ni okusil... Sam sebi se je zasmilil Janko, da je bil še tako malo poizkusil na svetu. In ozrl se je okrog sebe, če je morda kdo slučajno v bližini. A nikogar ni bilo. Vse tiho kroginkrog. Samò ovca sivka, ki jo je Janko navadno imenoval »norico«, je zdajpazdaj zameketala.

»Zdaj ali pa nikoli!« — je sklenil Janko še enkrat. Skočil je pokonci, zalučil leskovko na pašnik in šinil v Hribarjev vinograd. Noge so se mu nekoliko tresle, posebno v kolenih. Toda čim bliže je bil črešnji, tem bolj je gínil strah iz njegovega srca. Splazil se je tího, po prstih, od trte do trte in gledal kvišku na vrh črešnjevega drevesa, ki se je šibilo od okusnih rumenih črešenj. Navsezadnje ga je strah popolnoma minil. Začutil je v sebi le še neizmerno lakoto do tega zapeljivega sadja. In težko je čakal na tisti trenutek, da bi bil že enkrat na drevesu, kjer bi se skríl med gosto vejevje in bi obiral neopažen od vsakoga črešnje ter jih hlastno zabal...

V dolini so zapeli tedaj jutranji zvonovi. Njih srebrni, smejoči se glasovi so slavnostno doneli daleč po hribu navzgor. Toda Janku danes zvonovi niso peli; pač pa se je zdelo pastirčku, da vrší po zraku tožen, očitajoč klic: »Tat Janko! Tat Janko!« — Janko je zamahnil z roko, da je odpodil od sebe nadležne misli. Toda odpodil jih je samo za nekaj trenutkov, ne za vedno. Ravnotisti hip je došel pod črešnjo. Deblo je bilo spodaj zelo široko in malone gladko. Prve veje so se pričenjale šele šest, sedem sežnjev od tal, zato ni bilo lahko priti takoj na črešnjo. Previdno se je oprijel Janko z rokami in z nogami debela ter se, hrbet upognjen v prožen lok, sunkoma začel poganjati kvišku, da so se mu čehale hlače pod kolena in okrog bēder. Težko je šlo. Janko je omahoval in je naposled docela omahnil ter se je drsáje po deblu navzdol zopet približal tлом. »Uh!« — je zaječal tedaj nevoljen. »Da bi bile veje takoj spodaj, bi že bilo, tako pa...«

Pričel je vnovič plezati in se poganjati po deblu navzgor, da se mu je čelo vznojilo in so cakále z njegovih lic težke, slane pótne kaplje, ki so mu silile naravnost v usta. Toda čudo božje! Zapihal je veter, v črešnji je zašumelo in vse veje do vrha so pričele šepetati: »Janko — tat!« — Vedno bolj je šumela črešnja, njenemu šumenju se je pridružil še žalostno očitajoči, kakor šepetajoči pogled jašnjet in matere Komarke — vse to je še od zgodnjega jutra ostalo kakor bodeč trn v Jankovem spominu — tega karajočega pogleda se je oklenilo še šumenje neba in solnca, ki sta bila še malo poprej mrko zrla na pastirčka na zemlji in ga svarila. In temu šumenju se je pridružil še očitajoče petje jutranjih zvonov — in vse to se je spredlo v velikansko mrežo in je šumelo in je vršalo in je Janku na glas očitalo: »Tat! Tat!« — —

Janku je bilo, kakor da je zajet v to tajinstveno mrežo, iz katere se ni mogoče rešiti: od zemlje do neba se razteza ta mreža očitanja, in Janko visí na njej ujet kakor muha v pajčevini.

Zgodaj se je treba privaditi delu!

Tako se je zdelo Janku, ko je plezal po črešnji navzgor in se omahovaje oklepal z rokami in z nogami širokega, gladkega debla. — »Slaba vest — to je tisti pajek, ki je spredel to mrežo okrog mene!« je pomislil za hip Janko. »In jaz — jaz sem tista muha, ki se je ujela v to mrežo!« — Utrudil se je pri plezanju, roke in noge so mu omrtvele, toliko, da ni zletel na tla.

»Moram priplezati na vrh!« si je začel delati pogum, a pri tem so mu od srda stopale solze v oči: »Moram, moram ... Ej, črešnje-rumenke, danes jih pa bom ... Saj so že blizu prve veje!«

Blizu so že bile prve veje, ali prav takrat je postal Janko silno truden in ni mogel več naprej. Zdrsél je v drugič počasi zopet proti tlom.

»Moram priti na vrh, pa je!« je glasno pričel bôdriti samegasebe. In zopet so vrskale njegove napete hlače po deblu navzgor. Ej, te presnete črešnje-rumenke, ko pa tako zapeljivo gledajo z viška dol na plezalca Janka, in Janko z nižave gor na nje, kakor na nedosegljive zvezde!

Pa se je trudil in napejal Janko in je plezal, plezal ... Ali kakor da se je bil zaklel ves svet proti njemu! Prav blizu prvih vej je že bil pastirček ... tu pa ... zopet so ga jele zapuščati moči ... in utrujen do smrti je pričel drčati Janko v tretjič po deblu navzdol ...

Glasno, hreščeče hohotanje se je oglasilo tedaj pod črešnjo, za Jankovim hrbtom. Bil je Hribarjev Janez, ki je bil prišel takrat v vinograd in je videl, kako je Janko plezal, a ni mogel priplezati do vej ter je drsal spet počasi k tlom ...

»Janko!« — je zakričal Janez in je naredil hudo resen obraz, ko je bil Janko na tleh. Janko se je prestrašil in je hotel zbežati, toda Janez je bil bolj nagel, prijel je tatiča za rame in mu je navil ušesa. Nato ga je izpustil in mu rekel: »Janko, med tatove si zašel. Ali se boš poboljšal?«

»Bom!« je hitel deček. »Toda, stric, ne povejte nikomur, da sem mislil krasti. Veste, saj snedel nisem še nobene Vaše črešnje ...«

»Vseeno!« je zarentačil Janez in se delal, kakor da je zelo hud in užaljen. »Jaz sicer ne bom povedal nikomur tega, kar sem pravkar videl ... A ti, glej, da boš povedal to pri izpovedi. Si slišal? Kradel sicer nisi, a mislil si krasti. Greh je to vseeno ... Zapomni si to! Pobiljšaj se! Zdaj pa me počakaj tukaj pod črešnjo!«

Ves še v občutkih strahu in sramote, da so ga zasačili pri grehu, pri tatvini, je stal Janko trepetaje pod črešnjo in čakal, kakor mu je bil naročil Janez. Bilo mu je, da bi se od sramu ugreznil v zemljo. A vendarle je čakal, četudi mu je srce močno tolklo. Namah ga je bilo minilo vse poželenje do črešenj-rumenk, vsa tista prejšnja lakota do njih se je nenedoma izpremenila v žgôč občutek žalosti, sramote in kesa.

»Nikdar več ne maram krasti, nikdar več!« je zastokal sam pri sebi. — »Dovolj me je kaznovala že slaba vest; dovolj trpljenja sem prestal že samo zaradi sklepa, da bom kradel.« — In sklenil je zatrdno še enkrat: »Nikdar več, nikdar več!«

Medtem je bil Hribarjev Janez že zdavnaj na črešnji. Trebušno košarico, ki jo je vzel s seboj, je obesil na drevesu na vejo. In skrit med košatim vejevjem je pričel trgati črešnje ter jih metati v košarico. Košarica je bila kmalu polna okusnih, sladkih črešenj-rumenk, in še preden je utegnil Janko pomisliti, kdaj da se bo vrnil trščati »stric« Janez z drevesa, je Janez že naglo drčal po deblu, s črešnjami napolnjeno košarico pripeto za pas, ki je čez trebuh oklepjal Janezovo dobro rejeno telo.

»Semkaj stopi in nastavi klobuk!« — je zahreščal Janez z šaljivim glasom, ko je bil na tleh pri Janku. Pastirček je koj ubogal, nastavlil klobuk in stopil pred Janeza. Zdaj se je Janez dobrovoljno nasmehnil, zavihal je dolge, košate brke in je segel z rokami v polno košarico:

»Ná, Janko!«

Grabil je z rokami v košarico toliko časa, da je bil Jankov klobuk zvrhano poln črešenj-rumenk. Toda čudno: Janku črešnje niso nič več dišale...

»Tako!« je rekel nazadnje Janez in dvignil košarico, da gre. »Zdaj se jih najej... črešenj-rumenk... Poln klobuk sem ti jih nameril — pojdi v božjem imenu, pa jej in pasi ovce naprej. Če boš priden, jih boš zobal lahko še tudi kdaj drugikrat... Zato bom že jaz skrbel... Zapomni si pa, Janko: Krasti pa ne smeš več!«

»Ne več! Ne več!« — je ponavljal za Janezom pastirček in se odpravljal s počasnimi koraki iz vinograda proti pašniku. Hribarjev Janez je dolgo časa gledal za fantom, nato pa stresel z glavo in se napotil tudi sam po bregu navzgor domov...

»Bog daj, da bi fantičku moje besede šle do srca!« — je mrmral spotoma. »Kaj črešnje? Kdo se méni o tem?!... Popolnoma druge stvari so to... Mlado drevo je treba negovati... starega se ne dá več ravnáti; če je zraslo krivenčasto in grbasto, ostane tako za vedno... Pa upam, da se bo Janko poboljšal — saj sicer je dober deček!«

Tisti čas je dospel Janko na pašnik. Truden, izmučen in potrj je bil. Oči so se mu naenkrat pričele zalivati tudi s solzami. Kakor skala mu je ležalo na prsih, še vedno ga je pekel greh v duši. Pri ovcah je obstal, položil klobuk s črešnjami na tla in si je obrisal z rokavom solzne oči. Tako lepo rumene so bile te črešnje, tako mastno so bleščale v solncu in gnetle se kakor žive ribice v klobuku ter kukale tako porednovabljivo iz njega — toda Janku niso dišale, ni se jih dotaknil, niti ene ne. Vstran se je ozrl, kajti bilo mu je, kakor da vidi svoj greh, če gleda te črešnje-rumenke, ki so ga bile zapeljale. In vedno bolj so se mu zalivale oči, ustne so mu podrhtavale, šlo mu je na jok. Z drhtečim glasom je poklical k sebi svoja ljuba tri jagnjeta; pobožal jih je, vsakega posebe, nato se pa nenadoma zgrudil na tla, kraj klobuka, kjer so bile črešnje-rumenke, in je glasno zaihtel. Pokora je pač grenka.

Cvetinimirski.

